

Randvoorwaarden voor gezinscoachwerk vanuit het lerend netwerk van de 5 pilootprojecten lokale gezinscoaches

Bronvermelding: Nys, K., Vandewaerde, S.; Stoové, E. (2023). *Randvoorwaarden voor gezinscoachwerk vanuit het lerend netwerk van de 5 pilootprojecten lokale gezinscoaches*. Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee-hogeschool) - vzw De Link.

Dit is een (deels ingekort) extract (p.45-49) uit het inhoudelijk rapport van het ondersteuningstraject voor de Vlaamse Overheid.

In het ondersteuningstraject (nov. 2021 – okt.2023) dat we in opdracht van de Vlaamse Overheid uitvoerden, verzamelden we een breed palet aan informatie over hoe en onder welke voorwaarden het gezinscoachwerk opgenomen kan worden. Die informatie werd in een intern werkdocument gebundeld (Nys, Vandewaerde & Stoové, 2023, pp.86). Dat intern document vormde de basis om met de vijf pilootprojecten gezinscoaching tot prioritaire randvoorwaarden te komen.

Stapsgewijze ‘selectie’ van prioritaire randvoorwaarden

De laatste bijeenkomst van het lerend netwerk (12 oktober 2023) was erop gericht om vanuit de gezinscoachprojecten tot een overzicht te komen van ‘belangrijkste randvoorwaarden’. We doorliepen de volgende stappen:

- (1) Gezinscoaches van verschillende projecten bespreken in kleine groep wat de belangrijkste randvoorwaarden voor het werk van een gezinscoach zijn.
- (2) Elke gezinscoach scoort de 7 belangrijkste randvoorwaarden individueel.
- (3) Per gezinscoachproject wordt de top 5 van randvoorwaarden aangeduid en besproken.

Overzicht van de individuele selectie door de gezinscoaches

De gezinscoaches en diensthoofden mochten elk zeven prioritaire randvoorwaarden aanduiden. Bij deze individuele inschaling worden twee items die verwijzen naar het **(lokaal) beleid het meest frequent** geselecteerd (zie Schema 1): structurele inbedding (versus projectwerk) en inbedding in het lokaal sociaal beleid.

Ze worden gevolgd door twee items over de **inhoud van het gezinscoachwerk en de relatie met het gezin**: langdurige trajecten, mandaat vanuit het gezin.

Het item dat op de vijfde plaats komt te staan situeert zich op teamniveau en de ondersteuning die daarin/daarvoor beschikbaar moet zijn. Ook andere items uit deze twee clusters worden een tot meermaals aangestipt, net zoals twee items die verwijzen naar de samenwerking met (lokale) partners.

Schema 1: Overzicht selectie van prioritaire randvoorwaarden door de gezinscoaches

		Individuele beoordeling door de gezinscoaches	
De gezinscoachwerking moet structureel worden ingebed, in teken van continuering (geen projectwerking).	12	(Lokaal) beleid	Inhoud van de job – relatie met gezin
De werking van een gezinscoach moet ingebed zijn in het lokaal sociaal beleid, de gezinscoach heeft het mandaat vanuit dit beleid om de basisrechten te garanderen. Goede afspraken tussen Huis van het Kind en het OCMW zijn nodig. + [alle partners] + [structureel]	11		
De gezinscoach moet de mogelijkheid hebben om een langdurig (soms minder intensief) traject met een gezin te kunnen afleggen. (gemiddelde voor GO-team= 2 tot 2.5 jaar)	10	Team	De gezinscoach moet een beperkte caseload hebben om gezinnen juist te kunnen ondersteunen op verschillende levensdomeinen. (6 tot 10 gezinnen voor een VTE, cf. GO-team Mechelen, ook Mission Kortrijk). Caseload is afhankelijk van de zwaarte van de problematieken.
Gezinscoachwerk begint bij het mandaat vanuit het gezin. Er is tijd nodig om dit mandaat te verkrijgen en vertrouwen op te bouwen.	10		De gezinscoach is laagdrempelig aanspreekbaar en heeft regelmatig informele contacten met het gezin en werkt in nabijheid en op tempo van het gezin.
De gezinscoach werkt in team en heeft toegang tot intervisie/supervisie en heeft de mogelijkheid om uit te wisselen met anderen. (aanbeveling: wekelijks intervisie, tweewekelijks een 1 op 1 overleg).	9	P a r t n e r s	De gezinscoach moet aangestuurd worden door iemand die het overzicht kan bewaren en waarbij ze terecht kunnen (moet ingebed zijn in een organisatiestructuur met een leidinggevende die bepaalde taken op zich kan nemen – die het gezinscoachwerk kan vertegenwoordigen). Deze persoon vormt de buffer voor de gezinscoaches (cf. druk van de wachtlijsten).
De gezinscoach moet tijd, ruimte en middelen hebben om het gezin te ondersteunen op verschillende levensdomeinen (tijd om samen met het gezin op stap te gaan, geld om samen een activiteit te doen ...).	8		De gezinscoach moet outreachend kunnen werken (actief en niet afwachtend, in de leefomgeving van het gezin met erkenning van hun waarden & normen).
De gezinscoach [het project] moet een sterk samenwerkingsverband hebben uitgebouwd. Er is een wederzijds vertrouwen tussen de lokale partners met betrekking tot de werkwijze van gezinscoaching	7	De gezinscoach werkt netwerkversterkend; hij/zij werkt doorheen het traject met het sociale netwerk van het gezin.	De gezinscoach is het centrale aanspreekpunt voor de samenwerkende partners (regie).
De basishouding van een gezinscoach is participatief (echtheid, betrokkenheid, gelijkwaardigheid, positieve ingesteldheid, professionele nabijheid, betrouwbaarheid en respect).	4		1
De gezinscoach werkt empowerend: hij/zij garandeert de basisrechten van de gezinsleden op alle levensdomeinen.	3		1

Overzicht van de selectie op projectniveau

Ondanks de verschillen tussen de vijf gezinscoachprojecten (o.a. lokale inbedding, doelgroep, aantal coaches, aansturing) komt uit de inschaling van 'prioritaire randvoorwaarden' een zekere gemeenschappelijkheid naar voren: ze benoemen grotendeels dezelfde topics als prioritair.

Inzoomend op de topics die **voor minstens vier gezinscoachprojecten op de voorgrond** moeten staan (zie Schema 2), worden drie topics uit het cluster over de uitvoeringsmodaliteiten en de relatie met het gezin aangestipt:

- tijd, ruimte en middelen om het gezin te ondersteunen op verschillende levensdomeinen
- langdurig een traject kunnen aangaan (cf. fluctuatie tussen meer en minder intensief, het gezin moet weten dat de gezinscoach er staat/beschikbaar is')
- werken vanuit het mandaat van het gezin en tijd die nodig is om dat te verkrijgen/op te bouwen' (cf. belang van toestemming, 'Als het gezin niet akkoord is met wat je doet, het nut niet zien van wat je doet, dan kan je niets', aan het gezin vragen: 'Mag ik dat doen voor u? Zullen we dat samen doen?')

Deze topics verwijzen in wezen naar de **handelingsvrijheid of – ruimte** die een gezinscoach moet hebben om te kunnen doen wat moet gedaan worden en dat **in functie van het gezin**: cf. zonder verantwoording te moeten afleggen, op tempo van het gezin.

Schema 2: Overzicht van de prioritaire randvoorwaarden die door minstens vier gezinscoachprojecten aangehaald werden

Beoordeling door de 5 gezinscoachproject-teams						
3. De gezinscoach moet tijd, ruimte en middelen hebben om het gezin te ondersteunen op verschillende levensdomeinen (tijd om samen met het gezin op stap te gaan, geld om samen een activiteit te doen, ...).	8	1 Is allesomvattend > langdurig traject kunnen lopen, tijd mogen krijgen zie ook voorwaarde 6	1 Middelen om het mogelijk te kunnen maken > om tijd en ruimte te krijgen > handelingsvrijheid zie ook voorwaarde 6 en voorwaarde 16	2 Zelf kunnen bepalen wat je als gezinscoach doet met je tijd, hoeveel keer je het gezin ziet ruimte kiezen = waar mee naartoe (bv. school), waar je werkt (bij gezin thuis, in je bureau enz.) zie ook voorwaarde 6	4 Voor gezinscoachwerk en voor de coördinatie zie ook voorwaarde 19	
6. De gezinscoach moet de mogelijkheid hebben om een langdurig (soms minder intensief) traject met een gezin te kunnen afleggen. (gemiddelde voor GO-team= 2 tot 2.5 jaar)	10	zie ook voorwaarde 3	zie ook voorwaarde 3	zie ook voorwaarde 3	2 Langdurig mogen blijven werken (soms minder intensief => hogere caseload)	X
15. De werking van een gezinscoach moet ingebed zijn in het lokaal sociaal beleid, de gezinscoach heeft het mandaat vanuit dit beleid om de basisrechten te garanderen. Goede afspraken tussen Huis van het Kind en het OCMW zijn nodig.	11	4 Lokale inbedding is bij ons aanwezig > het is en blijft belangrijk cf. niet terecht komen in onzekerheid Een sterk samenwerkingsverband is belangrijk zie ook voorwaarde 17: sterk samenwerkingsverband en wederzijds vertrouwen tussen lokale partners	3 Structurele inbedding > middelen Afspraken voor alle partners en zeker HvhK en OCMW (verwachtingen > steun en afbakening nodig, mandaat)	zie voorwaarde 16: structurele inbedding	3 De werking moet structureel ingebed zijn in het lokaal sociaal beleid > ook in bovenlokaal niveau => betere inbedding Financiering > visie + erkenning van het werkingsmandaat Afspraken met alle partners , niet alleen HvhK en OCMW > cf. alle partners zijn evenwaardig zie ook voorwaarde 17	X

➤ Zekere 'overeenstemming tussen de projecten

➤ Grote samenhang tussen de verschillende randvoorwaarden

➤ Handelingsvrijheid

Beoordeling door de 5 gezinscoachproject-teams

10. Gezinscoachwerk begint bij het mandaat vanuit het gezin. Er is tijd nodig om dit mandaat te verkrijgen en vertrouwen op te bouwen.	10	3 er is tijd nodig om het mandaat van het gezin te verkrijgen en vertrouwen op te bouwen	2 We missen de vrijwilligheid , dat gezin ermee instemt (vrijwillig)	4 Mandaat van het gezin > er gebeurt niets zonder het gezin, als er in 'ja' van het gezin veel wrevels zijn, dan kan je het niet doen	1	
19. De gezinscoach moet aangestuurd worden door iemand die het overzicht kan bewaren en waarbij ze terecht kunnen (moet ingebed zijn in een organisatiestructuur met een leidinggevende die bepaalde taken op zich kan nemen – die het gezinscoachwerk kan vertegenwoordigen). Deze persoon vormt de buffer voor de gezinscoachen (cf. druk van de wachtlijsten).	2	5 Het belang van een coördinator > zie ook belang van signalering, communicatie naar overheid en kan beleid overtuigen van structurele inbedding		3 Iemand die mee het overzicht bewaart > coördinator	zie ook voorwaarde 3: tijd, middelen en ruimte zie ook voorwaarde 20: intervisie-supervisie-uitwisseling (... moet ingebed zijn in een organisatiestructuur of een netwerk ...)	X
20. De gezinscoach werkt in team en heeft toegang tot intervisie/supervisie en heeft de mogelijkheid om uit te wisselen met anderen. (aanbeveling: wekelijks intervisie, tweewekelijks een 1 op 1 overleg).	9		5 Uitwisseling, steun zoeken bij elkaar Intervisie en supervisie > gevoel niet alleen staan, ergens een plek vinden om af te stemmen (team: overleg samen, intervisie)		5 Tijd en middelen nodig om dat te kunnen doen	X

➤ Mandaat van het gezin

➤ Coördinator en ondersteuning

Deels samenhangend met de voorwaarde om een langdurig traject te kunnen aangaan, onderschrijven vier projecten het belang dat een gezinscoachwerking **structureel (boven)lokaal ingebed** moet zijn (cf. reguliere werking versus projectwerking) en van daaruit een mandaat moet krijgen én naar waarde geschat moet worden (cf. gelijkwaardige partners in het samenwerkingsverband, volwaardige middelen).

Een derde cluster waarin twee topics elk door vier gezinscoachprojecten als prioritair naar voren geschoven worden betreft de **teamwerking**: aangestuurd worden door een belangenbehartiger en buffer voor de gezinscoachen en de mogelijkheid van intervisie, supervisie en onderlinge uitwisseling (cf. er niet alleen voor staan als gezinscoach, een plek hebben om af te stemmen). Ook dat vraagt de nodige tijd en ruimte.

Daarnaast blijkt er een **grote samenhang** te zijn **tussen de verschillende randvoorwaarden**. Verschillende gezinscoachprojecten geven meermaals aan dat de ene voorwaarde ontegensprekelijk gelieerd is aan een andere voorwaarde. Dat geldt bijvoorbeeld voor de voorwaarde 'tijd, ruimte en middelen hebben voor ondersteuning op verschillende levensdomeinen' en de voorwaarde 'een langdurig traject kunnen afleggen' die beiden iets zeggen over de invulling van het ondersteuningstraject. Een ander voorbeeld is de 'tandem' 'inbedding in en mandaat vanuit het lokaal sociaal beleid' en 'een sterk uitgebouwd lokaal samenwerkingsverband'.